

Chương 1 : Giới thiệu-Thuật toán

1.1 Môn học lập trình :

Giải một bài toán bằng máy tính.

- Để **máy tính** giải được một bài toán ta cần viết ra các *thao tác* máy tính sẽ thực hiện. *Dãy các thao tác được gọi là thuật toán.*
- Mỗi thao tác thường được viết bằng ngôn ngữ tự nhiên, lưu đồ, mã giả. Sau đó các thao tác sẽ được viết lại bằng chuỗi ký hiệu mà *máy tính thực hiện được, lệnh.*
- Ngôn ngữ lập trình là tập hợp các **lệnh**. Các ngôn ngữ lập trình thường được dùng : VB, Pascal, C, . . .

Thuật toán được trình bày như sau :

Thuật toán :

B1. Thao tác 1

B2. Thao tác 2

. . .

Bn. Thao tác n

Kết thúc .

*Các thao tác sẽ được máy tính thực hiện theo thứ tự
 $B1, B2, \dots, Bn$*

1.2 Biểu thức đại số trong toán (nhắc lại) :

1.2.1 Một biểu thức đại số (trong toán học) được xây dựng từ :

- a) các số nguyên ,hữu tỷ ,thực . . . mà ta gọi là **hằng số**.
- b) các **biến** $x, y, \dots$ có thể lấy giá trị là các hằng số.
- c) các phép toán $(+, -, * \text{ (nhân) }, / , \sqrt{\quad} , \log_a b, \dots)$ thao tác trên các hằng số và các biến theo một thứ tự nhất định.

Ví dụ :

- a) 5 là một biểu thức đại số.
- b) x là một biểu thức đại số.
- c) $x + 5$ là một biểu thức đại số.
- d) $x^2 + 3y - \sqrt{|x|} - 2$ là một biểu thức đại số.

1.2.2 Giá trị của một biểu thức đại số (trong toán học) được xây dựng từ :

Khi thay thế các biến trong một biểu thức đại số bởi các **hằng số** thì kết quả thực hiện các phép toán trong biểu thức sẽ là một hằng số nào đó , được gọi là *giá trị của biểu thức*.

Ví dụ : Khi thay x bởi 7, y bởi 2 ta có :

- a) giá trị biểu thức 5 *luôn là* 5.
- b) giá trị biểu thức x là 7.
- c) giá trị biểu thức $x + 5$ là $7 + 5 = 12$.
- d) giá trị biểu thức $x^2 + 3y - \sqrt{|x|} - 2$ là $7^2 + 3 \cdot 2 - \sqrt{|7|} - 2$.

➤ Ta cũng nói *biểu thức $x + 5$ cho giá trị là $7 + 5 = 12$* .

1.3 Viết một chương trình bằng ngôn ngữ C:

```
#include "stdafx.h"
```

```
int main(int argc, char* argv[])
```

```
{
```

```
    Khai báo biến;
```

```
    Lệnh 1;
```

```
    . . .
```

```
    Lệnh n;
```

```
    return 0;
```

```
}
```

1.4 Biến trong ngôn ngữ C:

- Khi nói biến x, y , ... Ta hiểu biến như trong 1.2.
- Qui tắc đặt tên : *Alphabet + Alphabet / Chữ số / Gạch nối*
- Phân biệt chữ in hay chữ thường

1.4.1 Kiểu giá trị :

Kiểu	Miền giá trị	Ký tự Format
char	[-127, +127] (1 byte)	%c
unsigned char	[0, 255]	%c (%hhi , num)
int	[-2147483648 , 2147483647] (4 bytes)	%d
unsigned int	[0 , 4294967295] (4 bytes)	%u
signed long int	at least the [-2,147,483,647, +2,147,483,647] range (at least 4 bytes)	%li
unsigned long int	at least the [0, 4,294,967,295] range	%lu
float	+/- 3.4e +/- 38 (~7 digits)	%f
double	+/- 1.7e +/- 308 (~15 digits)	%lf

1.4.2 Khai báo biến : Dùng để qui định kiểu giá trị cho biến.

- **Kiểu_giá_trị_1 *Biến1*; Kiểu_giá_trị_2 *Biến2*;**
- **Kiểu_giá_trị *Biến1, Biến2*;**
- **Kiểu_giá_trị *Biến* = *Giá trị*;**

Ví dụ 1:

```
int x; float y;
```

Ví dụ 2:

```
int x, y;
```

Ví dụ 3:

```
int x=5; double y=3.14;
```

1.4.3 Thao tác gán (phép gán / lệnh gán) :

$$\mathbf{X} = \mathbf{V} ;$$

Ý nghĩa : biến X lấy giá trị V .

Chú ý: biến X lấy giá trị V còn được nói là :

- *gán giá trị V cho biến X ;*
- *giá trị V được gán cho biến X ;*
- *X có giá trị V ;*

1.5 Biểu thức đại số trong *ngôn ngữ C* :

1.5.1 Một biểu thức đại số được xây dựng từ :

- a) các số nguyên ,hữu tỷ ,thực . . . mà ta gọi là **hằng số**.
- b) các **biến** x, y, . . . có thể lấy giá trị là các hằng số.
- c) các phép toán
  - c1) +, -, *, /
  - c2) Chia nguyên (/) , chia lấy phần dư (%)

int x=5 , y=7, KQ1, KQ2 ; float z=7, KQ3;

KQ1 = y / x ;   // Chia nguyên, KQ1 có giá trị 1

KQ2 = y % x ;   // Chia dư, KQ2 có giá trị 2

KQ3 = z / x ;   // Chia số thực, KQ3 có giá trị 1.4

- Các phép toán này thao tác trên các hằng số và các biến theo một thứ tự nhất định (độ ưu tiên).

1.5.2 Hàm (Biểu thức) :

#include <math.h>

- 1) *double* sqrt(*double* x) $\Leftrightarrow \sqrt{x}$
- 2) *int* abs(*int* x) $\Leftrightarrow |x|$
- 3) *double* log(*double* x) $\Leftrightarrow \text{Ln}x$
- 4) *double* exp(*double* x) $\Leftrightarrow e^x$
- 5) *double* pow(*double* x, *double* y) $\Leftrightarrow x^y$
- 6) *double* sin(*double* x), cos(x) $\Leftrightarrow \text{Sin}x, \text{Cos}x$, x tính theo radian.
- 7) -x $\Leftrightarrow -x$
- 8) floor(x), ceil(x)

Ví dụ 1:

Trong toán ta viết

$$\sqrt{x^2 + e^x}.$$

Trong C ta viết

```
sqrt(pow(x,2) + exp(x)).
```

Bài tập tại lớp: Các biến lấy giá trị số thực. Viết các biểu thức sau bằng VB :

1. $\sqrt{x^2 + e^x} + xy$

2. $\sin(x+y) + \ln x$

3. $\log_a b + 3x + \cos(z)$

Đổi kiểu (Ép kiểu):

Ví dụ :

float x ; double y;

x = (float)y ; (Hay x = float(y);)

Giá trị trong y được đổi sang dạng float và gán cho x.

1.6 Các thao tác nhập , xuất :

Thao tác nhập:

#include <stdio.h>

1) Nhập biến kiểu *int* :

`int x ; scanf("%d " , &x);`

2) Nhập biến kiểu *float* :

`float x ; scanf("%f" , &x);`

3) Nhập biến kiểu *double* :

`double x ; scanf("%lf " , &x);`

➤ Hỗn hợp :

```
int x; float y; double z;
```

```
scanf("%d%f%lf" , &x, &y, &z);
```

Cách nhập :

Giá trị cho x □ Giá trị cho y □ Giá trị cho z (Enter)

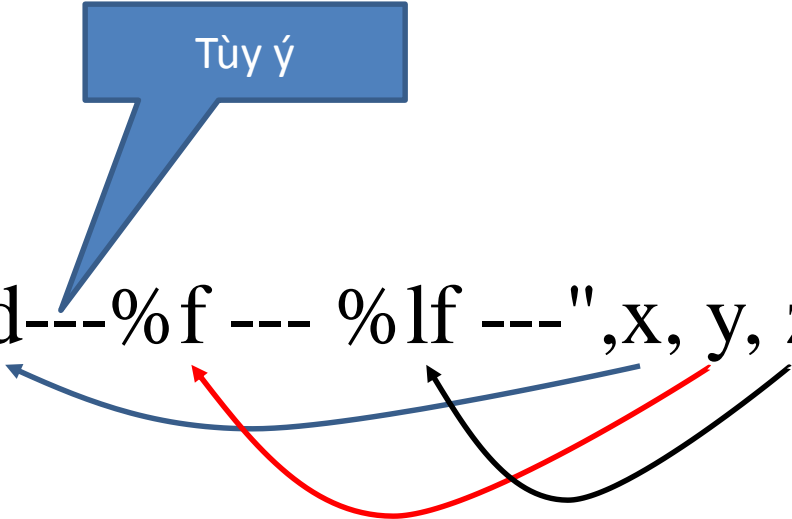
Khoảng trắng

Thao tác viết:

#include <stdio.h>

1) `int x; float y; double z;`

`printf("---%d---%f --- %lf ---", x, y, z);`

2) `int x=13;`

`printf("x=%5d\n", x);`

➤ Trên màn hình : `x=□□□13`

Thao tác viết:

Số chữ số lẻ

```
3) float x=1.3;  
    printf("x=%5.1f \n",x);
```

➤ Trên màn hình : x=□□1.3

Xuống dòng

```
float x=1.3;  
printf("x=%5.2f \n",x);
```

➤ Trên màn hình : x=□1.30

Lưu ý : Giá trị được viết ra màn hình có làm tròn đến chữ số lẻ cuối.

Ví dụ : Viết chương trình tính tổng 2 số thực.

```
#include "stdafx.h"
```

```
#include <stdio.h>
```

```
int main(int argc, char* argv[])
```

```
{    double x, y, KQ;
```

```
    printf("x, y =");
```

```
    scanf("%lf%lf",&x,&y);
```

```
    KQ=x+y;
```

```
    printf("%lf + %lf = %lf\n",x,y,KQ);
```

```
    return 0;
```

```
}
```

Ví dụ : Viết chương trình tính chia nguyên, chia dư của 2 số nguyên.

```
int main(int argc, char* argv[])
{
    int x, y;

    printf("x, y =");
    scanf("%d%d",&x,&y);

    printf("%d / %d = %d\n",x,y,x/y);
    printf("%d %% %d = %d\n",x,y,x%y);

    return 0;
}
```

Bài tập tại lớp:

Viết chương trình (bằng VB) cho các bài toán sau :

- 1) Tính diện tích của một hình chữ nhật.
- 2) Tính diện tích hình tròn.
- 3) Tính modul của vetor $v=(x, y)$. Modul của v là $\sqrt{x^2 + y^2}$